

Žaloba na ochranu před nezákonným zásahem a řízení o ní

Filip Dienstbier

osnova

1. pojem nezákonného zásahu
2. žalobní legitimace (účastníci řízení)
3. žaloba
4. řízení
5. rozsudek (pravomoc soudu)

1. k pojmu „nezákonný zásah“

- legislativní zkratka pro:
„nezákonný zásah, pokyn, donucení“ (§ 82 s.ř.s.)
- fakticky jakýkoliv vrchnostenský úkon správního orgánu kromě
 - právního předpisu,
 - správního aktu,
 - opatření obecné povahy (§ 85 s.ř.s.)

z judikatury:

obecně:

- *„Z ustanovení § 85 s. ř. s. plyne, že ve vztahu mezi žalobou proti rozhodnutí a žalobou proti nezákonnému zásahu správního orgánu má primát žaloba proti rozhodnutí a možnost úspěšně podat žalobu proti nezákonnému zásahu nastupuje teprve tehdy, pokud žaloba proti rozhodnutí nepřipadá v úvahu. Účastník řízení tedy nemůže volit, kterou z těchto žalob bude považovat za výhodnější a které řízení bude žalobou iniciovat.“*

podle rozs. NSS čj. 2 Aps 3/2004 – 42 (č. 720/2004 Sb.NSS)

„zásah“ ANO

- zahájení daňové aj. kontroly
- daňová (a jiná) kontrola vůbec (RS 2Afs 144/2004–110)
- místní šetření (1 Aps 1/2008–59)
- odtažení vozidla (8 Aps 1/2005–82)
- souhlasy podle stavebního zákona ? (RS 2 As 86/2010–76)

„zásah“ NE

- dílčí úkony ve správním řízení (8 Aps 2/2006–95)
či procesu OOP
- neformální sdělení názoru spr. orgánu (59 Ca 116/2008–41)
- úkony policejního orgánu jako org. činného v trest. řízení
(2 Aps 2/2004–69)

2. Žalobní legitimace (účastníci)

- Aktivní : (§ 82)

„kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, který byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo“

- povinnost tvrzení
- přímé zkrácení na právech
- zásah přímo zaměřen proti žalobci, nebo
- v jeho důsledku přímo proti žalobci zasaženo

- Pasivní žalobní legitimace (žalovaným je):
 - správní orgán, který podle žaloby provedl zásah
 - u ozbrojených sil, veřejného sboru nebo jeho příslušníka:
správní orgán, který sbor řídí nebo jemuž je sbor podřízen,
např.:
 - ministerstvo vnitra (Policie ČR, HZS ČR) ?
 - ministerstvo spravedlnosti (Vězeňská služba)
 - předseda (krajského) soudu u justiční stráže na daném soudě
(2 Aps 4/2008-138)
 - u obecní policie obec
 - soud vázán žalobou (nedohledává žalovaného)
 - u „sboru“ stačí vymezit zásah (2 Aps 4/2008-138)

3. žaloba

- náležitosti:
 - obecné náležitosti podání (§ 37 odst. 3 s. ř. s.), +
 - označení zásahu,
 - vylíčení rozhodných skutečností,
 - označení důkazů,
 - návrh výroku rozsudku (žalobní petit)
 - zákaz pokračování nebo opakování / deklarace nezákonnosti
- lhůta pro podání
 - subjektivní dva měsíce
 - objektivní (od zásahu) dva roky
 - zmeškání lhůty nelze prominout!

4. řízení o žalobě

- platí obecná ustanovení o řízení (§ 32 – 64 s. ř. s.)
- povinnost přednostního projednání a rozhodnutí (§ 56 odst. 3)

5. rozsudek

(§ 87 s. ř. s.)

- na základě skutkového stavu zjištěného **ke dni rozhodnutí soudu** (petit na zákaz)
- při petitu pouze na deklaraci nezákonnosti zásahu podle skutkového a právního stavu **ke dni zásahu**
- výrok:
 - soud určí zákonnost/nezákonnost zásahu
 - + při petitu na zákaz soud uloží správnímu orgánu nepokračovat (neopakovat) a pokud možno napravit stav před zásahem + lhůta
 - soud zamítne žalobu, není-li důvodná

„praktické poznámky“

- Žaloba není zcela efektivní obranou proti samotnému zásahu, pokud jde o zásah okamžitý (jednorázový, krátkodobý)
 - jen pro účely následného řízení o náhradu škody , případně jako „morální satisfakce“
- Žaloba efektivně využitelná tam, kde zásah trvá nebo hrozí opakování (např. zadržování věci, ...)